

УДК 658.152(043.3)

Шевченко В. А.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ ВАРТОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Визначено сутність фінансової стратегії підприємства як орієнтованої на перспективу системи дій з ефективного залучення, використання й перерозподілу фінансових ресурсів, спрямованих на досягнення фінансових цілей, що забезпечують соціальний та економічний розвиток підприємства. Визначено характер зв'язку між рівнем економічного потенціалу підприємства та можливостями збільшення ринкової вартості, передбаченими положеннями фінансової стратегії (в аспектах збільшення ринкової капіталізації, балансової вартості активів або іншого вартісного показника оцінки майна підприємства). Встановлено сутність вартісного потенціалу підприємства як характеристики, що відображає спроможність підприємства до генерації доданої вартості та перетворення цієї вартості на збільшення капіталу.

Ключові слова: фінансова стратегія, економічний потенціал, вартісний потенціал, вартість, оцінка вартості, капіталізація, капітал.

Постановка проблеми. Сучасні умови здійснення економічної діяльності вітчизняних підприємств визначаються неухильним ускладненням вимог щодо забезпечення ефективності господарювання і сталості розвитку, підтримки конкурентоспроможності та зміцнення конкурентних переваг, що пов'язані зі зростанням ринкової конкуренції з боку зарубіжних виробників на внутрішньому та зовнішніх ринках, високим рівнем зношеності виробничої бази, обмеженістю доступних джерел залучення інвестиційних ресурсів, підвищенням ставки рефінансування і т. ін. За таких обставин відбувається закономірне зростання ролі та значущості управлінських дій із визначення можливостей і резервів внутрішнього реформування й удосконалення різних аспектів економіки та організації діяльності підприємств. Актуалізація пошуку альтернатив та реалізації такого роду дій прямо визначає необхідність не тільки активізації використання внутрішніх резервів підвищення ефективності господарювання, а й формування сприятливих організаційно-економічних передумов для збільшення потенціалу підприємства у цілому.

Вирішення завданого комплексу складних господарських завдань прямо пов'язане із підвищенням ролі економічних методів управління під час забезпечення найбільш важливих результативних характеристик діяльності підприємств (платоспроможності, рентабельності роботи і, зрештою, вартості підприємства як основи та підсумкового результату його функціонування розвитку). Отже, ключовою вимогою щодо підтримки належного рівня ефективності роботи та конкурентоспроможності підприємства за таких умов наперед стає створення належного організаційного та методичного забезпечення планової діяльності у сфері прийняття та реалізації управлінських рішень щодо підвищення вартості підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти вдосконалення планування заходів із підвищення вартості підприємства розглядалися в роботах вітчизняних і зарубіжних учених, таких як: М. Белопольський [1], Д. Весселс [12], Р. Герц [10], Н. Гнесіна [8], М. Годхарт [12], Н. Гребенник [2], М. Дженсен [11], С. Докукіна [3], Р. Еккалз [10], Д. Захарченко [1], А. Іонов [9], Е. Кіган [10], Т. Колер [4; 12], Т. Коупленд [4; 12], Е. Локтев [1], О. Мендрул [5], Дж. Муррін [4], І. Репіна [6], Г. Смирницький [7], М. Сочинський [2], С. Сударкіна [8], А. Тонких [9], М. Філліпс [10], А. Чиркин [7] та ін. Проте багато важливих питань управління вартістю підприємства, зокрема методичні засади оцінки вартісного потенціалу, формування

фінансової стратегії підвищення вартості, розроблення організаційно-методичного забезпечення управління вартістю підприємства та ін., вимагають уточнення.

Мета статті полягає в обґрунтуванні та розробленні підходів до формування фінансової стратегії підвищення вартості підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оптимізація розподілу економічних ресурсів між різними напрямками і бізнес-процесами в рамках господарської діяльності та забезпечення ефективного використання ресурсної бази підприємства для досягнення поставлених стратегічних і поточних цілей, зокрема пов'язаних зі збільшенням фінансових результатів діяльності та прибутку, є одними з головних пріоритетів планової роботи. Ресурсне забезпечення стратегічної економічної активності та поточної виробничо-господарської діяльності підприємства має здійснюватися у відповідній формі на основі розроблення системи планів, виконання яких сприятиме досягненню цільових орієнтирів роботи. Фінансовим та інформаційним ресурсам належить особливе місце в системі ресурсного забезпечення господарювання, оскільки саме через розподіл й обіг інформації та фінансових потоків забезпечується зв'язок між рештою ресурсів, а також (принаймні частково) може бути компенсовано можливі ресурсні дисбаланси. Такі функції властиві переважно фінансовим ресурсам, тому стратегічне планування відносно них вимагає застосування ґрунтовного наукового підходу, що має враховувати наведені вище вимоги та пріоритети, притаманні процесам стратегічного планування ресурсного забезпечення діяльності підприємства у цілому.

Характерними особливостями, які витікають із ролі та місця фінансових ресурсів у системі забезпечення розвитку підприємства, а отже, й фінансової стратегії в системі інших стратегій, на думку автора, є такі: орієнтація на довгостроковий період; цілеспрямованість, що передбачає формування системи фінансових цілей, від досягнення яких залежить успішне функціонування підприємства; органічний взаємозв'язок і підпорядкованість поставлених фінансових цілей загальній економічній стратегії, збалансованість заходів фінансової діяльності за кожною окремою функцією.

Успішне функціонування підприємства наперед ґрунтується на необхідності дотримання інтересів усіх пов'язаних із підприємством індивідів та груп особистостей (у т. ч. персоналу, власників, держави і т. ін.), тому на підприємстві обов'язково мають утворюватися додаткові фонди,

кошти з яких мають бути спрямовані на задоволення соціальних нестатків колективу. Фінансова стратегія підприємства повинна також урахувати пріоритети щодо фінансування не тільки виробничої діяльності, а й проведення оздоровчих, культурно-масових заходів та інших соціальних програм. Визначення фінансової стратегії як самостійної економічної категорії має розкрити її соціально-економічну сутність і роль, що вона виконує в процесі стратегічного керування відповідно до сучасних тенденцій соціально-економічних перетворень, для яких характерні процеси гуманізації і соціалізації. Таким чином, слід зазначити, що фінансова стратегія підприємства у цілому являє собою орієнтовану на перспективу систему дій з ефективного залучення, використання та перерозподілу фінансових ресурсів, спрямованих на досягнення фінансових цілей, що забезпечують соціальний і економічний розвиток підприємства.

Розглядаючи функції фінансової стратегії, що характеризують основні стратегічні аспекти фінансової діяльності підприємства, доцільно виділити такі процеси: залучення фінансових ресурсів (фінансування); забезпечення ефективного використання (інвестування та управління обігом коштів); підтримка належного фінансового стану (насамперед досягнення прийнятної рівня ліквідності і платоспроможності); розподіл результатів використання фінансових ресурсів (дивідендна сфера).

Логіка процесу формування фінансової стратегії спирається на базові правила, тобто принципи. Базові концепції і принципи регулюють процедурний бік методики формування фінансової стратегії. У вітчизняній літературі не існує єдиної системи принципів, дотримання яких під час розроблення фінансової стратегії в умовах трансформації економічних відносин підвищувало б її ефективність. Необхідність їхньої ідентифікації і виділення визначається стохастичністю і варіабельністю будь-якого управлінського рішення, у тому числі фінансового характеру. Основними якісними характеристиками ефективною стратегії, на думку автора, є такі: орієнтованість у часі, досяжність, несуперечність, здатність створювати конкурентні переваги в довгостроковому періоді, надійність й адекватність обставинам, що склалися.

Слід, проте, зазначити, що, оскільки розроблення фінансової стратегії є невід'ємним складником процесу стратегічного управління, під час її формування слід урахувати також загальні принципи управління, до яких належать: принцип єдності економіки і політики за пріоритету політики; принцип єдності централізму і самостійності; принцип наукової обґрунтованості й ефективності управлінських рішень; принцип об'єднання загальних і локальних інтересів за пріоритету інтересів високого рангу і стимулювання особистої й колективної зацікавленості у виконанні управлінських рішень.

Окрім того, під час формування фінансової стратегії необхідно враховувати ймовірність виникнення чималих витрат у визначенні місця цієї стратегії у «стратегічному наборі» підприємства. Так, із погляду власників фінансова стратегія належить до складу основних, оскільки має забезпечувати їхній добробут. Головною метою для власників є накопичення доходів і прибутків для виплати дивідендів собі й іншим акціонерам, зниження ризику та підвищення доходності під-

приємства. Орієнтація фінансової стратегії при цьому (наприклад, у акціонерів) буде зосереджена на короткостроковій прибутковості, яка дає «швидкі гроші». З погляду керівників і працівників підприємства, навпаки, фінансова стратегія належить до суто забезпечувальних і відіграє роль підпорядкованого засобу в реалізації інших стратегій та розвитку підприємства взагалі, визначає можливості інвестування тощо.

Слід зазначити також, що під час розроблення стратегії підприємства постійно виникає проблема поєднання інтересів, переслідуваних цією стратегією, і наявності достатнього рівня коштів та забезпечення належної платоспроможності підприємства. Крім того, на цей час для більшості підприємств характерна реактивна форма управління фінансами, тобто прийняття управлінських рішень як реакція на поточні проблеми. Такого роду орієнтації можна уникнути, якщо на стадії розроблення загальної концепції економічної стратегії й у рамках набору її варіантів уважати фінанси джерелом для вироблення цієї концепції, тому що фінансові ресурси є одним із найважливіших обмежень під час формування цілей підприємства і вироблення стратегій їхнього досягнення. Фінансова стратегія дає змогу створювати, зберігати і змінювати фінансові ресурси, а також визначати шляхи їх оптимального використання для досягнення цілей у різних варіантах економічної стратегії.

За такого підходу фінансова стратегія являє собою довгостроковий, якісно визначений напрям дій, реалізація яких дає змогу підприємству вирішувати комплекс завдань щодо вибору оптимальної структури капіталу й управління капіталом; вироблення дивідендної політики, що відповідає цілям максимізації доходу акціонерів і забезпечення підприємства достатнім капіталом для реінвестування; підтримки матеріально-технічної бази і товарно-матеріальних запасів підприємства на рівні, що забезпечує постійне зміцнення конкурентних позицій підприємства. На думку автора, для визначення складників фінансової стратегії, по-перше, доцільним є застосування терміну «політика», який за змістом точніше відповідає підпорядкованому характеру елементів фінансової стратегії, що витікає з ієрархічності побудови будь-якого стратегічного планового документу (відмінність політики від стратегії полягає насамперед у підпорядкованості завдань реалізації політики цілям більш високого рівня, на досягнення яких спрямовується стратегія). По-друге, на певне спрощення вимагає склад компонентів фінансової стратегії. Так, структуру підприємництва і стратегію заборгованості більш доцільно представити як складники певної політики управління капіталом підприємства, а стратегії накопичення і споживання в сучасних умовах розглядати у межах дивідендної політики. Так само інвестиційні плани підприємства аж ніяк не можуть уважатися самостійними стратегічними документами, оскільки реалізація цих планів обов'язково має забезпечувати виконання більш широкого кола маркетингових, виробничих, економічних та інших цілей підприємства, досягнення яких є предметом реалізації стратегій більш високого порядку. На підставі наведених міркувань автор вважає, що фінансова стратегія як частина загальної стратегії підрозділяється на основні складники, які зображені на рис. 1, а саме: політику управління капіталом; інвестиційну політику (у т. ч. емісійну); дивідендну політику.

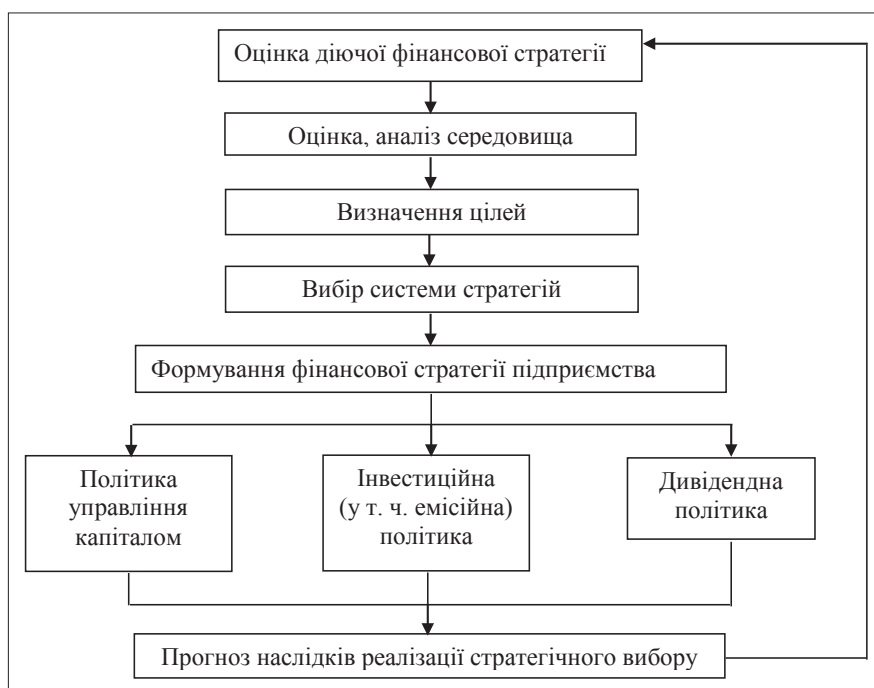

Рис. 1. Послідовність формування фінансової стратегії підприємства

Слід підкреслити, що виняткова роль серед складників фінансової стратегії належить дивідендній політиці, у рамках якої здійснюється впорядкування методів і прийомів максимізації доходу власників (акціонерів), з одного боку, і забезпечення належного фінансування діяльності підприємства. Дивідендна політика, як і управління структурою капіталу, впливає на ціну акції підприємства. З цього погляду дивідендна політика має відповідати двом вимогам: з одного боку, максимізації доходів акціонерів, а з іншого – забезпеченню підприємства достатнім капіталом для фінансування своєї діяльності. Таким чином, дивідендна політика має два протилежних результати, а оптимальна політика порушує баланс між поточними дивідендами і майбутнім ростом, що максимізують ціну акції фірми, тобто капітал підприємства. Крім того, не існує єдиної ідеальної моделі оптимальної дивідендної політики – вона визначається багатьма факторами, у тому числі й тими, що важко формалізуються, наприклад психологічними.

Особливий характер зв'язку між рівнем економічного потенціалу (ЕП) підприємства та можливостями збільшення ринкової вартості, передбаченими положеннями фінансової стратегії (в аспектах збільшення ринкової капіталізації, балансової вартості активів або іншого вартісного показника оцінки майна підприємства) знаходить відображення у формуванні вартісного складника ЕП (вартісного потенціалу).

Вартісний потенціал відображає спроможність підприємства до генерації доданої вартості та перетворення цієї вартості на збільшення капіталу підприємства. Рівень потенціалу підприємства визначається можливостями збільшення ринкової вартості (ринкової капіталізації, балансової вартості активів або іншого вартісного показника оцінки майна підприємства). Оцінка поточного рівня та перспектив змін потенціалу використовується для визначення доцільності прийняття та ефективності реалізації стратегічних та найважливіших оперативних управлінських рішень

із погляду впливу на вартість активів та ринкову вартість підприємства загалом.

Отже, виходячи із визначення ролі та значення вартісного складника потенціалу підприємства в системі стратегічного управління розвитком, пропонується розглядати фінансову стратегію підвищення вартості як довгостроковий, якісно визначений напрям дій, реалізація яких дає змогу підприємству вирішувати комплекс завдань щодо вибору оптимальної структури капіталу й управління капіталом для підвищення вартісного потенціалу підприємства; вироблення дивідендної політики, що відповідає цілям максимізації доходу акціонерів і забезпечення підприємства достатнім капіталом для реінвестування; підтримки матеріально-технічної бази і товарно-матеріальних запасів підприємства на рівні, що забезпечує постійне збільшення конкурентного статусу підприємства.

Таким чином, під час розроблення та реалізації фінансової стратегії має бути забезпечене збалансоване поєднання коротко- та довгострокових ефектів та результатів використання економічних ресурсів, тому певні протиріччя спостерігаються також і в стандартних фінансових цілях і стратегіях, а також під час застосування основних методів оцінки вартості підприємства та його складників (витратного, аналогового; доходного), а саме: збільшення внутрішньої вартості капіталу (для акціонерних товариств – акціонерного); досягнення високих темпів зростання вартості і дивідендних виплат; скорочення зовнішніх джерел фінансування (тобто поліпшення співвідношення власного та позичкового капіталу) тощо; вдосконалення структури капіталу (співвідношення між основним та оборотним капіталом).

Формування фінансової стратегії має ґрунтуватися не тільки на ринковому підході, а й з урахуванням позицій ресурсного підходу і ключових компетенцій. Іншою передумовою необхідності вдосконалення організаційно-методичних аспектів стратегічного планового процесу у фінансовій сфері є особливе значення фінансової стратегії у розробленні та реалізації стратегічного набору підприємства у цілому і доцільність поширення використання інтеграційного підходу до вирішення питань формування фінансової стратегії. Із цих позицій автор вважає, що методичні засади формування фінансової стратегії можуть бути виражені так:

- конкурентна перевага – глобальна мета фінансової стратегії підприємства;
- аналіз галузі, конкуренції і ринку – неодмінна умова досягнення лідерства в конкурентній боротьбі;
- ефективний вибір, що включає формування ресурсних альтернатив і обґрунтовану їхню оцінку; комбінація ресурсів краще, оригінальніше, швидше за конкурентів; розподіл ресурсів між товарами, що випускаються;
- метод відбиття рівня конкурентної переваги підприємства;

– трансакційні ефективні витрати й оптимальна організація в довгостроковому плані – гарантія стратегічного успіху підприємства;

– раціоналізація стратегічно визначеної цінової політики – одна з основних локальних цілей фінансової стратегії;

– наявність системи потоків інформації і коригувальних впливів на принципах зворотного зв'язку;

– економічний підхід до вибору довгострокових цілей і засобів їхнього досягнення з попереднім установленням фінансових можливостей підприємства;

– спеціалізація щодо складників у сполученні з універсальністю. Суть цього полягає у тому, що до кожного складника існує індивідуальний підхід, що відповідає спрямованості й особливостям конкретної стратегії;

– простота в розумінні, тобто фінансова стратегія повинна бути проста за своєю побудовою для сприйняття всіма працівниками підприємства, тоді всі їхні дії будуть спрямовані на досягнення загальних цілей;

– захищеність, тобто наявність фінансових резервів, чітка координація та узгодження змісту складників фінансової стратегії з погляду реалізації стратегічних цілей підприємства;

– ясне представлення про довгострокові наслідки стратегічних рішень – основа успіху фінансової стратегії;

– сталість фінансової стратегії, тому що у разі різкої зміни в реалізації цієї стратегії інші складники фінансової стратегії не зможуть також швидко перестроюватися у своїй реалізації, що призведе до дисбалансу в економічному стані підприємства;

– гнучкість, що припускає можливість постійного внесення коректив у раніше прийняті стратегічні рішення.

Крім того, на додаткове вивчення та врахування в ході стратегічного планування господарської діяльності вимагають також проблеми узгодження забезпечення взаємозв'язку між фінансовою стратегією та ціновою політикою підприємства. Цінова політика являє собою загальну концепцію та комплекс практичних заходів у сфері ціноутворення, який розроблено згідно із цією концепцією для досягнення стратегічних цілей та забезпечення стійкого фінансового становища підприємства. Цінова політика належить

до складу стратегічних планів забезпечуючого характеру, завдання якої полягає у визначенні можливої динаміки змін вихідної ціни товару. Таким чином, цінова політика тісно пов'язана з маркетинговою стратегією (формування та реалізація якої вимагає ретельного узгодження ціноутворення, дизайну продукції, каналів збуту та методів стимулювання) та фінансовою стратегією (від вибору методів установлення цін прямо залежить формування фінансового стану підприємства), тому зміна параметрів одного з елементів комплексу маркетингу або вимог щодо забезпечення певних параметрів фінансового стану вимагає внесення відповідних змін до цінової політики, та навпаки. Складниками цінової політики є принципи, форми та методи ціноутворення, способи координації цілей цього планового документу із цілями інших стратегій та ін.

Висновки. Фінансова стратегія являє собою довгостроковий якісно визначений напрям дій, реалізація яких дає змогу підприємству вирішувати комплекс завдань щодо вибору оптимальної структури капіталу й управління капіталом; вироблення дивідендної політики, що відповідає цілям максимізації доходу акціонерів і забезпечення підприємства достатнім капіталом для реінвестування; підтримки виробничої бази і запасів підприємства на рівні, що забезпечує постійне зміцнення конкурентних позицій. Вартісний потенціал відображає спроможність підприємства до генерації доданої вартості та перетворення цієї вартості на збільшення капіталу підприємства, що визначається можливостями збільшення ринкової вартості (ринкової капіталізації, балансової вартості активів або іншого вартісного показника оцінки майна підприємства). Під час розроблення та реалізації фінансової стратегії має бути забезпечене збалансоване поєднання коротко- та довгострокових ефектів та результатів використання економічних ресурсів, що визначає необхідність вирішення комплексу економічних завдань, таких як: збільшення внутрішньої вартості капіталу підприємства; досягнення високих темпів зростання вартості і дивідендних виплат; скорочення зовнішніх джерел фінансування; вдосконалення структури капіталу.

На додаткове вивчення та врахування в ході стратегічного планування господарської діяльності вимагають також проблеми узгодження забезпечення взаємозв'язку між фінансовою стратегією та ціновою політикою підприємства.

Список використаних джерел:

1. Методология оценки социальной значимости инвестиционных проектов: монография / Н.Г. Белопольский, Э.М. Локтев, Д.А. Захарченко. Донецк: Донбас. нац. акад. стр-ва и архитектуры, 2010. 178 с.
2. Гребенник Н.Г., Сочинський М.С. Оцінка вартості об'єктів власності в морській галузі України: монографія. Одеса: ОНМУ, 2014. 122 с.
3. Доукина С.М. Управление стоимостью компании. К.: Люксар, 2013. 153 с.
4. Стоимость компании оценка и управление / Т. Коупленд, Т. Коллер, Дж. Муррин; 3-е изд. М.: Олимп-Бизнес, 2005. 576 с.
5. Мендрол О.Г. Управление вартістю підприємств: монографія. К.: КНЕУ, 2002. 272 с.
6. Репіна І.М. Активи підприємства: таксономія, діагностика та управління: монографія. К.: КНЕУ, 2012. 274 с.
7. Смирницький Г.Б., Чиркин А.Н. Оценка бизнеса: основы, инструментарий, практика: монография. К.: Арт Економі, 2013. 309 с.
8. Сударкина С.П., Гнесина Н.В. Оценка стоимости машин и оборудования: монография. Х.: Мадрид, 2013. 140 с.
9. Тонких А.С., Ионов А.В. Управление рыночной стоимостью предприятия на основе соблюдения баланса интересов: монография. Екатеринбург; Ижевск: РАН, Урал. отд-ние, Ин-т экономики, 2011. 119 с.
10. Революция в корпоративной отчетности: Как разговаривать с рынком капитала на языке стоимости, а не прибыли / Р.Дж. Эккалз, Р.Х. Герц, Э.М. Киган, М.Х.Д. Филиппс; пер. с англ. Н. Барышниковой. М.: Олимп-Бизнес, 2002. 400 с.
11. Jensen M.C. Value Maximization, Stakeholder Theory, and the Corporate Objective Function. Journal of Applied Corporate Finance. 2001. Vol. 14. Issue 3. P. 8–21.
12. Valuation: Measuring and Managing the Value of Companies / T. Koller, T.E. Copeland, M. Goedhart, D. Wessels; fourth edition. Hardcover: John Wiley & Sons, 2005. 739 p.

Шевченко В. А.

Харьковский национальный экономический университет имени Семена Кузнеця

ФОРМИРОВАНИЕ ФИНАНСОВОЙ СТРАТЕГИИ ПОВЫШЕНИЯ СТОИМОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Резюме

Определена сущность финансовой стратегии предприятия как ориентированной на перспективу системы действий по эффективному привлечению, использованию и перераспределению финансовых ресурсов, направленных на достижение финансовых целей, обеспечивающих социальное и экономическое развитие предприятия. Определен характер связи между уровнем экономического потенциала предприятия и возможностями увеличения рыночной стоимости, предусмотренными положениями финансовой стратегии (в аспектах увеличения рыночной капитализации, балансовой стоимости активов и других стоимостных показателей оценки имущества предприятия). Установлена сущность стоимостного потенциала предприятия как характеристики, что отражает способность предприятия к генерации добавленной стоимости и преобразованию этой стоимости на увеличение капитала.

Ключевые слова: финансовая стратегия, экономический потенциал, стоимостный потенциал, стоимость, оценка стоимости, капитализация, капитал.

Shevcenko V. A.

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

FINANCIAL STRATEGY OF INCREASING THE ENTERPRISE VALUE FORMATION

Summary

The essence of the financial strategy of the company as a forward-looking system of actions for the effective attraction, use and redistribution of financial resources aimed at achieving financial goals that ensure the social and economic development of the enterprise are determined. The nature of the relationship between the level of economic potential of the enterprise and the possibilities of increasing the market value, as foreseen by the provisions of the financial strategy (in aspects of increasing market capitalization, book value of assets or other value measure of the enterprise property valuation) is determined. The essence of the value potential of the enterprise as a characteristic, which reflects the company's ability to generate value added and transformation of this value into capital increase, is established.

Key words: financial strategy, economic potential, cost potential, cost, cost estimation, capitalization, capital.

УДК 338.12.005

Шеленко Д. І.

Прикарпатський національний університет імені В. Стефаніка

ЕВОЛЮЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИХ ФОРМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджено теоретичні аспекти еволюційного розвитку організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств в Україні. Розкрито елементи управління, які були покладені в основу еволюційного розвитку організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств. Охарактеризовано основні передумови подальшого розвитку нових організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: сільськогосподарське підприємство, організаційно-правові форми, розвиток, реформування, передумови.

Постановка проблеми. У процесі реорганізації колгоспів у нові організаційно-правові форми господарювання відбулися поступові процеси переосмислення категорії власності та механізмів взаємодії між сільськогосподарськими підприємствами. Нинішній стан розвитку організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств не повною мірою відповідає зростаючим ринковим умовам. Підтвердженням цього є те, що їм важко досягти показників розвитку зарубіжних підприємств та повною мірою працювати на принципах самоокупності та самофінансування. Наслідками цього є недостатнє їх ресурсне забезпечення, недосконалість прогнозу потреб у виробництві сільськогосподарської продукції, недостатній досвід управління новими організаційно-правовими структурами в конкретному середовищі, проведення аналізу щодо обсягів виробництва відповідно до попиту на сільськогосподарську продукцію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Еволюційний розвиток організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств в Україні покладено в основу сучасних наукових досліджень І.Ф. Баланюка, Н.Р. Мегедін [1], З.П. Березівського, О.Й. Березівської [2], Т.Т. Небоженко [3], В.В. Юрчишина, В.М. Скупого, Л.М. Шевченко [4], В.Я. Месель-Веселяка [5]. Проте важливим і до кінця не вивченим залишається питання еволюції організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Організаційно-правові форми господарювання перебувають у постійному розвитку, русі у часі та взаємодосконаленні й спроможні викликати дисбаланс за зміни факторів впливу на досліджуваний об'єкт, завдяки цьому вивчення цього питання є актуальним.

Мета статті полягає у дослідженні еволюційних процесів формування та функціонування організаційно-правових форм сільськогосподарських підприємств.